

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2004-3-129 (Devralma)
Karar Sayısı : 04-73/1067-266
Karar Tarihi : 25.11.2004

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : Tuncay SONGÖR, A.Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY,
Murat GENCER, Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ, Prof. Dr. Nurettin
KALDIRIMCI, M. Sıraç ASLAN, Süreyya ÇAKIN

B. RAPORTÖRLER: Şahin YAVUZ, Yüksel KAYA, Bülent GÖKDEMİR

**C. BİLDİRİMDE
BULUNAN**

20

: Torunlar Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Kavacık Rüzgarlıbahçe 95. Sok. No:6 81640
Beykoz İstanbul

D. TARAFLAR

: Torunlar Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Kavacık Rüzgarlıbahçe 95. Sok. No:6 81640
Beykoz İstanbul

Atlas Alışveriş Hizmetleri ve Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.
Merkez Mah. Gaziosmanpaşa Cad. No: 28
Güngören İstanbul

30

E. DOSYA KONUSU: Torunlar Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin Baha Esat Tekand Kütahya Şeker Fabrikası A.Ş. üzerinde sahip olduğu %28 oranındaki hissesinin Atlas Alışveriş Hizmetleri ve Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti. tarafından devralınması işlemine izin verilmesi talebi.

F. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 25.10.2004 tarih ve 5916 sayı ile giren ve en son 8.11.2004 tarih ve 6186 sayı ile eksiklikleri tamamlanan bildirim üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7. maddesi ile 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in ilgili hükümleri uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 9.11.2004 tarih ve 2004-3-129/ÖN-04-Ş.YA sayılı Birleşme/Devralma Ön İnceleme Raporu, 22.11.2004 tarih ve REK.0.07.00.00/236 sayılı Başkanlık önergesi ile 04-73 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

40

G. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ :İlgili raporda;

- 50 - Baha Esat Tekand Kütahya Şeker Fabrikası A.Ş.'nin Torunlar Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından kontrol edilen %28 oranındaki hissesinin Atlas Alışveriş Hizmetleri ve Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti. tarafından devralınması işlemi, 1997/1 sayılı Tebliğ kapsamında bir işlem olmakla birlikte, 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi anlamında hakim durum yaratan veya mevcut bir hakim durumu güçlendiren ve bunun sonucunda ülkenin bütünü yahut bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuran bir işlem olmadığı, bu nedenle bildirim konu devralma işlemine izin verilmesi gerektiği,
- 60 ifade edilmektedir.

H. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. İlgili Pazar

Dünyada tatlandırıcı talebi üç değişik kaynaktan karşılanmaktadır:

- pancar ve kamıştan üretilen sakaroz kökenli şekerler;
- 70 – mısır, buğday, patates gibi nişasta içeren hammaddelerden elde edilen nişasta bazlı şekerler (glikoz, izoglikoz-fruktoz);
- sakarin, aspartam, asesulfam-K gibi sentetik tatlandırıcılar.

Sakaroz kökenli şekerler ile nişasta bazlı şekerler kalorili tatlandırıcılar sınıfında, sentetik tatlandırıcılar ise kalorisiz tatlandırıcılar sınıfında yer almaktadır. Dünya tatlandırıcı pazarında sakaroz kökenli şekerler %83, nişasta bazlı şekerler %8 ve sentetik tatlandırıcılar ise %9 paya sahiptir.

80 Dünyada şekerin sınıai kullanımda en ciddi alternatifi kabul edilen ve genelde mısırdan üretilen izoglikoz (yüksek fruktozlu şurup) dışında, sakarin gibi düşük kalorili tatlandırıcıların diyet içeceklerin yanı sıra diğer içeceklerde kullanımı da yaygınlaşmıştır. Türkiye'de sakaroz kökenli şekerler tamamen şeker pancarından elde edilmektedir. Pancar şekeri üreten toplam 30 fabrikanın 26'sı Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. (Türkşeker)'e aittir. Baha Esat Tekand Kütahya Şeker Fabrikası A.Ş.(Kütahya Şeker) ile diğer 3 fabrika olan Amasya, Kayseri ve Konya şeker fabrikaları özel statüdeki muhtelif pancar ekicileri kooperatifleri çatısı altında faaliyet göstermektedir.

90 Toplam tatlandırıcı talebi içindeki nişasta bazlı şekerin üretimi ise beş adet nişasta bazlı şeker üreticisi teşebbüs tarafından gerçekleştirilmektedir. Bunlar Cargill Tarım San. ve Tic. A.Ş., Amylum Nişasta, Pendik Nişasta Sanayi A.Ş., Tat Nişasta San. ve Tic. A.Ş. ve Sunar Nişasta San. ve Tic. A.Ş.'dir.

04-73/1067-266

Sektördeki fabrikaların 2003 yılı şeker satışları dikkate alınarak elde edilen pazar payları Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1: 2003 yılı Şeker Fabrikaları Şeker Satışları ve Pazar Payları

FABRİKALAR	2003 YILI SATIŞLARI (TÖN)	PAZAR PAYI (%)
TÜRKŞEKER	(.....)	(.....)
KÜTAHYA	(.....)	(.....)
AMASYA	(.....)	(.....)
KAYSERİ	(.....)	(.....)
KONYA	(.....)	(.....)
TOPLAM	1.788.157	100,0

2003 yılında şeker fabrikaları tarafından gerçekleştirilen yan ürün satışları ve bu satışlara göre elde ettikleri pazar payları Tablo 2'de yer almaktadır.

100

Tablo 2: 2003 Yılı Yan Ürün Satışları ve Pazar Payları

2003 YILI YAN ÜRÜN SATIŞLARI				
	MELAS	PAY (%)	YAŞ KÜSPE	PAY (%)
TÜRKŞEKER	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
KÜTAHYA	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
AMASYA	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
KAYSERİ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
KONYA	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
TOPLAM	574.226	100,0	1.130.342	100,0

Şeker Kurulu tarafından belirlenen 2002/2003 ve 2003/2004 yılları şeker kotaları Tablo 3 ve 4'te yer almaktadır.

Tablo 3: 2002/2003 Pazarlama Yılı Şeker Kotaları, bin ton

	A KOTASI	PAY (%)	B KOTASI	TOPLAM
TÜRKŞEKER	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
KÜTAHYA	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
AMASYA	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
KAYSERİ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
KONYA	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ÜLKE TOPLAMI	2,144,657	100,0	42,9	2187,53

110

Tablo 4: 2003/2004 Pazarlama Yılı Şeker Kotaları, bin ton

	A KOTASI	PAY (%)	B KOTASI	TOPLAM
TÜRKŞEKER	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
KÜTAHYA	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
AMASYA	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
KAYSERİ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
KONYA	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ÜLKE TOPLAMI	2137,6	100,0	42,15	2179,74

H.1.1. Mevzuat

120 Yurt içi talebin yurt içi üretimle karşılanmasına ve gerektiğinde ihracata yönelik olarak şeker rejimini, şeker üretimindeki usul ve esaslar ile fiyatlandırma, pazarlama şart ve yöntemlerini düzenlemek amacıyla 19.4.2001 tarih ve 24378 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4634 sayılı Şeker Kanunu düzenlemeye tabi bu pazarın alt yapısını oluşturmaktadır. Şeker Kanunu ile kota sistemi dahilinde üretim-tüketim dengesinin kurulması, bu yolla üretim fazlasından oluşan stokların zararına ihraç edilmesinin önlenmesi ve üretim fazlasının kamu maliyesi üzerinde yarattığı olumsuzlukların ortadan kaldırılmasına çalışılmaktadır. Kanun'un 3. maddesi şeker miktarını tüm şeker türleri için ayrı ayrı olmak üzere kotalar ile belirleyen düzenlemeler içermektedir. Getirilen kota sistemi Avrupa Birliği'nin şeker rejimine benzer şekilde A ve B kotaları ile C şeker kavramlarını 130 getirmektedir. A kotası talebe eşdeğer olarak belirlenen üretimi gösterirken B kotası emniyet stoku olarak saptanmaktadır. C şeker ise talep fazlası olup doğrudan ihraç edilmesi gereken miktardır.

H.1.2. İlgili Ürün Pazarı

140 Tatlandırıcılar kalorili ve kalorisiz olmak üzere iki ana gruptan oluşmaktadır. Kalorili tatlandırıcılar; sakaroz kökenli (şeker pancarı ve şeker kamışından elde edilenler) ve nişasta kökenliler olmak üzere ikiye ayrılırken, kalorisiz tatlandırıcılar ise, sentetik tatlandırıcılar olarak tanımlanan suni tatlandırıcılardan meydana gelmektedir.

Nişasta ve nişasta bazlı sektörler grubunun gerek ana hammaddesinin mısır olması, gerekse de kullanım alanlarının baklava, helva, dondurma, unlu mamuller, sakız, reçel vb. alanlarda ağırlıklı olarak endüstriyel amaçlı kullanılması sakaroz kökenli tatlandırıcılar ile nişasta kökenli tatlandırıcıların ayrı pazarlarda ele alınmasını gerektirmektedir.

150 Türkiye'de sakaroz kökenli tatlandırıcıların ise, sadece şeker pancarından elde edilmesi sebebiyle, aşağıda şeker pancarından elde edilen ana ve yan ürünlerin tanımına yer verilmiştir.

- a) Şeker: Kristallendirilmiş sakarozdan ibaret bir besin maddesidir. 4634 sayılı Şeker Kanunu'nda tanımlanan şeker; pancar veya kamıştan üretilen kristal

04-73/1067-266

haldeki sakaroz ile nişasta kökenli glukoz, izoglukoz, sakarozun veya invert şekerin veya her ikisinin suda çözünmesiyle elde edilen çözelti, invert şeker şurubu ve inülin şurubudur.

- b) Küp şeker: 0,5-1 mm. büyüklükte ince kristalli standart kristal şekerden yapılan küp veya dikdörtgen prizma veya özel şekillerde imal edilen bir şekerdir.
- 160 c) Kahverengi şeker: Sakaroz ve invert şeker miktarı toplam olarak ağırlıkça en az %88 olan, nemli, kahverengi tonlardaki ince taneli şekerdir. Kristal şekerin yenilebilir kamış melası ile kaplanmasından elde edilir.
- d) Pancar posası (Küspe): Kiyılmış pancarın şekeri alındıktan sonra kalan kısmı, preslerde %12-15 kuru madde kapsar hale getirilinceye kadar sıkılarak yaş pancar posası elde edilir. Nişasta varlığı bakımından zengin bir yem maddesidir. Ülkemiz genelinde özellikle besiciler tarafından yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Her yıl toplam işlenen pancarın %38-40'ı kadar yaş pancar posası (küspe) elde edilmektedir.
- 170 e) Melas: Şeker üretimi sırasında, şekerli suyun buharlaştırılması ve şekerin kristalleştirilmesi neticesinde geriye kalan, koyu kahverengi, acı pekmez kıvamındaki tatlı maddedir. Melas içerisinde %50 civarında şeker ihtiva etmesi nedeniyle, yüksek enerji taşıyan, protein varlığı yüksek bir yem olup, doğrudan suda seyreltilmek suretiyle veya diğer yem maddelerine karıştırılmak suretiyle kullanılmaktadır. Her yıl toplam işlenen pancarın %3-4'ü kadar melas üretimi yapılmaktadır. Melas ayrıca maya ve kömür sanayiinde ve az bir miktarda ilaç sanayiinde de kullanılmaktadır.

Yukarıdaki tanımlar çerçevesinde; kullanım amaçları birbirinden çok farklı olan melas ile gerek nihai tüketicilerce gerekse de girdi olarak içecek ve yiyecek üreticileri gibi endüstriyel alıcılar tarafından kullanılabilen şeker, ilgili ürün pazarlarını oluşturmaktadır. Küспенin hayvan yemi olarak kullanılması sebebiyle, alternatifleri olmasından dolayı tek başına bir pazar değildir. Yukarıdaki bilgiler ve Rekabet Kurulu'nun daha önceki pazar tanımlaması¹ doğrultusunda ilgili ürün pazarları "sakaroz kökenli şeker", "melas", ve "şeker pancarı" olarak belirlenmiştir.

180

H.1.3. İlgili Coğrafi Pazar

Şeker fabrikaları tarafından üretilen şekerin ülke genelinde ticarete konu olmasının önünde, başta nakliye bedellerinden kaynaklanan engellerin olmaması dikkate alındığında ilgili coğrafi pazarın Türkiye Cumhuriyeti sınırları dahilindeki alan olarak tanımlanması gerekmektedir. Melası alan maya firmalarının da Türkiye genelinde alım yapması, aynı coğrafi pazar tanımının melas için de geçerli olduğunu göstermektedir. Ancak şeker pancarında bölgesel alımın olması, pazarın daha dar tanımlanmasını gerektirebilecektir.

190

H.2. Taraflar

¹ 20.9.2004 tarih ve 04-60/858-201 sayılı Rekabet Kurulu Kararı.

H.2.1. Torunlar Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Torunlar Gıda)

200

İşlemin taraflarından Torunlar Gıda, ilgili ürün pazarında yalnızca Kütahya Şeker aracılığıyla faaliyette bulunmaktadır. Teşebbüsün 2003 yılı toplam cirosu (.....) TL'dir. Torunlar Gıda ve Kütahya Şeker'in ortaklık yapıları Tablo 5 ve 6'da verilmiştir:

Tablo 5: Torunlar Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş. Ortaklık Yapısı ve Yönetim Kurulu Üyeleri

ORTAKLAR	GÖREVİ	SERMAYE MİKTARI (TL)	SERMAYE ORANI (%)
Aziz Torun	Yönetim Kurulu Başkan V.	540,000,000,000	45
Neslihan Torun		60,000,000,000	5
Mehmet Torun	Yönetim Kurulu Başkanı	599,200,000,000	49.94
Ömer Faruk Torun		400,000,000,000	0.03
Yunus Emre Torun	Yönetim Kurulu Üyesi	400,000,000,000	0.03
TOPLAM		1,200,000,000,000	100

Tablo 6: Kütahya Şeker'in Ortaklık Yapısı

ORTAKLAR	SERMAYE MİKTARI (TL)	SERMAYE ORANI (%)
Torunlar Gıda San. ve Tic. A.Ş.	2,240,000,000,000	56
Adapazarı Şeker Fabrikası A.Ş.	250,000,000,000	6.25
Adapazarı Pancar Koop.	500,000,000,000	12.50
Kütahya Pancar Koop.	667,385,974,000	16.69
Burdur Pancar Koop.	107,689,333,000	2.69
Dinar Pancar Koop.	74,924,693,000	1.87
Pankobirlik	160,000,000,000	4
TOPLAM	4,000,000,000,000	100

210

H.2.2. Atlas Alışveriş Hizmetleri ve Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti. (Atlas)

Devralan teşebbüs Atlas'ın ise esas itibarıyla ilgili ürün pazarında faaliyeti bulunmamaktadır. Faaliyet gösterdiği gıda ağırlıklı perakende satış pazarında 2003 yılı itibarıyla (...) ton şeker satışı gerçekleştirmiş ve (.....) TL ciro elde etmiştir. Bu rakam teşebbüsün 2003 toplam cirosu olan (.....) TL'nin %(....)'üne karşılık gelmektedir. Teşebbüsün ortaklık yapısına Tablo 7'de verilmektedir.

220

Tablo 7: Atlas Alışveriş Hizmetleri ve Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti. Ortaklık Yapısı

ORTAKLAR	SERMAYE MİKTARI (TL)	SERMAYE ORANI (%)
Nahit Kiler	3,333,350,000,000	33.4
Vahit Kiler	3,333,325,000,000	33.3
Ümüt Kiler	3,333,325,000,000	33.3
TOPLAM	10,000,000,000,000	100

H.3. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

230 H.3.1. Devralma İşlemi

Bildirim konusu devralma işlemi, Torunlar Gıda'nın Kütahya Şeker üzerinde sahip olduğu %56 oranındaki hissesinin yarısının (%28) Atlas'a satılmasına ilişkindir. Özelleştirme kapsamında 20.9.2004 tarihli Rekabet Kurulu Kararı² ile devrine izin verilen Kütahya Şeker'in %56 oranındaki kontrol hissesine Torunlar Gıda sahip olmuştur. Bu işlemle birlikte Kütahya Şeker'in ortaklık yapısına Tablo 8'de yer verilmiştir.

240 Tablo 8: Kütahya Şeker'in İşlem Öncesi ve Sonrası Ortaklık Yapısı

İŞLEM ÖNCESİ	İŞLEM SONRASI	
Torunlar Gıda %56	%25 Torunlar Gıda	Torunlar
Diğer %44	%1.5 Aziz Torun	
	%1.5 Mehmet Torun	
	%25 Atlas	Atlas
	%1.5 Nahit Kiler	
	%1.5 Ümüt Kiler	

Bu itibarla işlem sonrasında Torunlar Gıda ve Atlas grupları devre konu teşebbüs üzerinde %28 oranında eşit hisse ve kontrol hakkına sahip olacaktır.

1997/1 sayılı Tebliğ'in "Birleşme veya Devralma Sayılan Haller" başlıklı 2. maddesinin (b) bendine göre; "Herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün malvarlığını yahut ortaklık paylarının tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetimde hak sahibi olma yetkisi veren araçları devralması veya kontrol etmesi" Tebliğ kapsamında birleşme ve devralma olarak incelenmektedir. Söz konusu madde yalnız kontrolün tamamen el değiştirmesini değil, aynı zamanda teşebbüs üzerindeki kontrol yapısının değişmesini de Tebliğ kapsamına almaktadır. Bu itibarla daha önce Torunlar Gıda'nın mutlak kontrolünde olan teşebbüsün kontrol araçlarından (hisse) bir kısmının başka bir teşebbüse devri ve bundan sonraki yönetimin çoğunluk hissesini kontrol eden bu iki teşebbüs arasında ortak yürütüleceğinin öngörülmesi, devre konu teşebbüs üzerindeki kontrol yapısını değiştireceğinden işlem söz konusu Tebliğ anlamında bir devralmadır.

Aynı Tebliğ'in 1998/2 sayılı Tebliğ ile değişik 4. maddesinde, "...birleşme veya devralmayı gerçekleştiren teşebbüslerin, ülkenin tamamında veya bir bölümünde ilgili ürün piyasasında, toplam pazar paylarının, piyasanın %25'ini aşması halinde veya bu oranı aşmasa bile toplam cirolarının yirmibeş trilyon Türk Lirasını aşması halinde Rekabet Kurulu'ndan izin almaları zorunludur." hükmü yer almaktadır.

² Özelleştirme Nihai Bildirim, 20.9.2004 tarih ve 04-60/858-201 sayılı Kurul Kararı.

04-73/1067-266

Taraflardan Torunlar Gıda'nın ilgili ürün pazarlarında kontrol ettiği yegâne teşebbüs Kütahya Şeker'dir. Kütahya Şeker'in 2003 yılı cirosu (.....) TL ve sakaroz kökenli şeker için pazar payı %(....); melas için ise %(....)'dir.

270 Devralan teşebbüs Atlas ise ilgili ürün pazarında kendisi ya da bağlantılı bir teşebbüsü aracılığıyla faaliyet göstermemektedir.

Yukarıdaki veriler ışığında dosya konusu devralma işlemi, devre konu teşebbüs Kütahya Şeker'in elde ettiği ciro yönüyle 1997/1 sayılı Tebliğ kapsamındadır.

H.3.2. Hukuki Değerlendirme

280 Yukarıda yer verilen açıklamalar, Torunlar Gıda ve Atlas teşebbüsleri arasında gerçekleştirilen işlemin 1997/1 sayılı Tebliğ kapsamında bildirim tabii devralma olduğunu ortaya koymaktadır. Devre konu Kütahya Şeker'in faaliyet alanı esas itibarıyla şeker pancarından şeker üretimi ve pazarlaması iken bu üretim sürecinde melas, küspe gibi yan ürünler de ortaya çıkmaktadır. Türkiye'de şeker üretimi Şeker Kanunu gereği Şeker Kurulu tarafından belirlenen kotalar çerçevesinde yürütülmektedir. Bu çerçevede üretim yapan Kütahya Şeker'in sakaroz kökeni şeker pazarından elde ettiği pay yaklaşık %(....) gibi oldukça düşük bir rakamdır. Benzer şekilde şeker üretimi sonucu ortaya çıkan yan ürünlerden olan melas pazarında Kütahya Şeker'in pazar payı da %(....) gibi küçük bir rakamdır. Devralan taraf, devre konu teşebbüsün pazarında faaliyet göstermemekte ve onunla pazarın herhangi bir aşamasında rekabet 290 etmemektedir. Bu itibarla devralma, ilgili ya da etkilenen pazarlar açısından yoğunlaşmayı artırıcı bir işlem olmaktan uzaktır. İlgili ürün pazarlarının söz konusu işlem dolayısıyla etkilenmesi beklenmemekte, ya da bir etki olsa bile bunun çok sınırlı olacağı öngörülmektedir.

I. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre,

300 Baha Esat Tekand Kütahya Şeker Fabrikası A.Ş.'nin Torunlar Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından kontrol edilen %28 oranındaki hissesinin Atlas Alışveriş Hizmetleri ve Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti. tarafından devralınması işleminin, 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ kapsamında bir işlem olduğuna; bununla beraber 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi ve 1997/1 sayılı Tebliğ hükümleri çerçevesinde devralma işleminin gerçekleşmesi halinde ilgili ürün pazarında 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi anlamında hakim durum yaratılmasının veya mevcut bir hakim durumun daha da güçlendirilmesinin ve bunun sonucunda ülkenin bütünü yahut bir 310 kısmında ilgili piyasalardaki rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmadığına; dolayısıyla bildirim konu işleme izin verilmesine

04-73/1067-266

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.